

Akılcı İlaç Kullanımı

Rational Pharmacotherapy

Ercüment Ölmez¹

¹ Celal Bayar Üniv., Tıp Fak., Farmakoloji Anabilim Dalı, Uncubozköy, Manisa, Türkiye

Giriş

Klinik problemi olan bir hasta değerlendirilip tanısına karar verildikten sonra farklı tedavi yaklaşımlarından biri uygulanır. Bunlar, ilaç uygulanması, cerrahi, radyoterapi, fizik tedavi, psikiyatrik tedavi, sağlık eğitimi, danışmanlık şeklinde olabilir ya da hiçbir tedavi verilmeyebilir. Bu seçeneklerden en fazla tercih edileni ilaç tedavisidir.

Farmakoterapi eğitimi ilaçlar hakkında bir bilgi aktarımı değil, hastaları tedavi etme becerisidir. Bu nedenle, öğrencilere neyi değil, nasıl reçete yazacağını öğretmek gerekir. Akılcı olmayan reçete yazma alışkanlığı, tedavi edilmesi zor bir hastalık olarak tanımlanabilir. Tıp eğitimi boyunca Farmakoloji bilgisinin artmasına rağmen, ilaçların akılcı seçimi ve reçete edilmesi kısmının zayıf kaldığı; mezuniyet sonrası, genel tıp deneyiminin artmasına rağmen, reçete yazma alışkanlıklarının iyileşmediğini gösterilmiştir.

Akılcı ilaç kullanımı eğitimine yönelik yaygın olarak kullanılan çeşitli modeller vardır. Bu amaçla ülkemizde uygulanan eğitim modeli ise “Groningen Modeli”dir. Klasik eğitim yöntemleriyle verilmesi uygun olmayan, probleme dayalı öğretim ilkeleriyle yapılandırılmış, tedavi merkezli bir eğitim modelidir.

Bu makalede reçete yazma basamakları ve akılcı ilaç kullanımı eğitiminin temel prensiplerinin tanımlanması amaçlanmıştır.

Reçete Yazma Basamakları [1-3]

1. Hastanın probleminin tanımlanması

Problem belirli bir hastalığı mı veya bir rahatsızlığı mı içeriyor. Altta yatan hastalık belirtisi mi, psikolojik veya sosyal problemler sonucu ortaya çıkan bir kaygı sonucu mu, ilaçların yan etkisi sonucu olabilir mi, çoklu ilaç kullanımı ya da tedaviye uyumsuzluk sorunları var mı gibi soruların bu aşamada cevaplanması gerekir.

- Vaka takdimleri: Öğrenciler belirlenmiş vakalarda hekim-hasta rolü oynayarak, hastanın tedavisini planlamaları ve K-ilaç listesinden hastaya uygun bir tanesinin reçeteye aktarılarak hastayı uygun şekilde bilgilendirmeleri istenir.
- -Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav: Hasta rolü oynayan profesyonel kişilerin kullanıldığı sınavda, öğrencilerin belirlenmiş kriterlere göre hastanın tedavisini planlanması istenmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Akılcı ilaç kullanımı eğitimi ile hastanın klinik tablosuna en uygun (etkili, yan tesirleri düşük, hastanın özel durumlarını gözeten ve en düşük maliyetli) ilacın seçilmesi, ilaç dışı tedavilerin anlatılması ve doğru bir hasta-hekim ilişkisi ile hastanın hekime olan güveninin ve tedaviye olan uyumunun artırılması amaçlanmaktadır.

Ancak, oldukça fazla emek ve zaman gerektiren bir eğitim modeli olması ve eğitimin sadece farmakologlar tarafından verilmesi nedeniyle, öğrencilerdeki tutum değişikliğinin pekişmesi tam olarak yeterli olamamaktadır. Bu nedenle, kliniklerdeki staj gruplarına, gönüllü ve bu konuda eğitim almış öğretim üyeleri tarafından birkaç hastalık modülünün daha eklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynaklar

1. Lofholm PW and Katzung BG. Rational Prescribing & Prescription Writing. in: Basic & Clinical Pharmacology, Ed: Katzung BG, 14th Ed., 2018, p:1146-55, McGraw-Hill Education, USA.
2. Guidance on Prescribing & Prescription Writing. in: British National Formulary, Eds: Waller DG, Blenkinsopp A, 70th Ed., 2015, p:1-6, BMJ Group & Pharmaceutical Press, London, UK.
3. Reçete Yazma Rehberi. T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, 2003, Onur Matbaacılık, Ankara, Türkiye
4. Fijn R, Brouwers JR, Timmer JW, de Jong-van den Berg LT. Rational pharmacotherapy and clinical practice guidelines. Theories and perspectives on implementing pharmacotherapeutic treatment guidelines. Pharm World Sci., 2000, 22(4):152-8.